

EVANGELIET OG DEN JØDISKE VERDEN

Israelsmissionens magasin - nr. 3 september 2021

TEMA
Kristendommen
har jødiske rødder

Tilbage til rødderne

Hvilke gode nyheder ligger der i at kende den kontekst, Gud har valgt at åbenbare sig i? I dette magasin skruer vi tiden et par tusind år tilbage for at undersøge, hvordan kristendommens jødiske rødder netop kan kaste lys på vores tilværelse i dag.

Bliv klogere på, hvorfor det siger noget om Guds godhed, at Jesus var jøde sammen med Kasper Bergholt og Morten Hørning. Dyk ned i Det Gamle Testaments konger med generalsekretær Arne Pedersen, og få en anderledes vinkel på evangeliet. Tag til løvhyttefest med Jan Mortensen, og oplev den rigdom, der ligger gemt i den jødiske kalender.

Jeg håber, du vil lade dig forundre og begejstre.
Rigtig god læselyst!

Maria Strøm Risbjerg, redaktør

LEDER: Det er værd at minde hinanden om håbet

For nogle år siden fik jeg en ret fantastisk gave af min hustru: 14 dages vandretur på Caminoen i det nordlige Spanien! 14 dages alenehed med bare mig selv og mine tanker – perfekt – og der gik ikke længe, inden jeg begyndte at lave en mental liste over teologiske emner, der skulle tænkes godt igennem på turen gennem Baskerlandets bjerge. Men Gud havde andre planer.

Det var som om, han ville mig noget andet, end jeg selv ville. Jeg havde planer om kognitive tankeøvelser. Gud havde planer om at vise mig omsorg – ikke kun for min hjerne, men for min krop og mit sind. Gang på gang erfarede jeg, hvordan Gud ledte mig den rigtige vej (jeg havde ikke noget kort), til de rigtige overnatningssteder (som jeg ikke vidste, hvor var) med mennesker jeg kunne snakke med – uden at tale spansk. Det kan lyde banalt, kan jeg godt se. Men midt i min ukomfortable tilstand, som vel nok var et eventyr, mindede Gud mig om, at komforten ikke er et mål for den, som vil leve et liv sammen med ham. Tværtimod!

Uden sammenligning i øvrigt: Som for mig således også for Israels folk.

I dette nummer af magasinet, som handler om kristendommens jødiske rødder, kan du bl.a. læse om løvhyttetfesten. Faktisk vil jeg opfordre dig til at stoppe med at læse denne leder nu, bladre om på side 16 og læse Maria Risbjergs interview med Jan Mortensen om løvhyttetfesten. Bagefter kan du læse videre her.

Én af Jans pointer omkring løvhyttetfesten,

vil jeg gerne reflektere lidt mere over her. For det er bemærkelsesværdigt, at løvhyttetfesten ikke er en fejring af landet, men tværtimod en markering af ørkentiden. På en måde kan man sige, at det er en fest, der skal minde gudsfolket om sin idealtilstand.

Israelitterne har ventet 40 år på at nå frem til landet, Gud har lovet dem. Og da de så står der på Jordanflodens bred, får de at vide af Gud, at de skal fejre en fest. Ikke fordi de nu endelig er fremme ved målet, nej, de skal minsandten fejre en fest til minde om ørkentiden! Altså den uendelige ventetid, straffen for ulydigheden og svigtet. Det er den, de skal mindes. For selvom ørkentiden måske ikke er den mest glørværdige epoke i gudsfolkets historie, så er det én af de tider, hvor folket tydeligst har haft brug for Guds vejledning og Guds omsorg. Og den fik de lov at erfare der i ørkenen, og det er den erfaring, Gud vil, de skal mindes.

Når du spiser dig mæt og bygger dig gode huse at bo i, når dine køer og får bliver talrige, når du får meget sølv og guld, når al din ejendom øges, bliv da ikke hovmodig, så du glemmer Herren din Gud, som førte dig ud af Egypten, af trællehuset. (5. Mosebog kapitel 8,12-14)

Ørkentiden er mere end blot et venteværelse for israelitterne. Det er her, Gud lader sig erfare af sin skabning. Det er her, Gud har plads og rum til at vise sin omsorg. Midt i nøden og sårbarheden og afmagten. Hvor det er åbenlyst, at jeg ikke magter det hele selv. Gud ved godt, at de store huse og den megen

rigdom og det vigtige arbejde og iPaden og telefonen og den gode rødvin til de gode middage kan få os til at glemme ham. At vi glemmer, at de gode gaver vi får og må nyde, at de faktisk er fra ham. Gudsfolkets idealtilstand er altså ikke komforten og trygheden og sikkerheden, som vi mennesker ellers har en tendens til at søge ind i. Nej, gudsfolkets idealtilstand er der, hvor vi ved os afhængige af Gud.

Så selvom kirken ikke fejrer løvhyttetfest, kalder denne jødiske fest os alligevel til at overveje, hvilken praksis vi har, både individuelt og som fællesskab, til at minde os om, at hvad vi har, det har vi i kraft af Guds godhed og ikke i kraft af os selv. Og hvilken praksis har vi for at dyrke og fejre håbet? Hvilken praksis har vi for at minde os selv og hinanden om, at vi er på vej mod et land, hvor sorg og sygdom og død ikke skal være mere; hvor løven og lammet skal græsse sammen, og hvor Guds godhed skal flyde som mælk og honning?

Det er da værd at minde hinanden om!

Rigtig glædelig løvhyttetfest.

Arne Pedersen
Arne Pedersen, generalsekretær

Lad glæden gnistre

✞ | Tekst: Maria Strøm Risbjerg, redaktør - Foto: Unsplash

Kender du det der med at få "aha" oplevelser? Altså oplevelser, som ændrer noget fundamentalt i den måde, du relaterer til eller forstår et givent fænomen i verden.

Det gør jeg.

Første gang jeg havde en "aha" oplevelse med Gud, var da jeg gik på efterskole for mere end ti år siden. Under en aftenandagt fortalte en af lærerne om Guds store frelsesplan. Jeg kendte godt til fortællingerne om Jesus, skabelsesberetningen og syndefaldet, men det begyndte at slå gnister i min hjerne, da han kædede det hele sammen. Som da han læste verset: "Hendes afkom skal knuse dit hoved (1 Mos 3, 15)" og fortalte os, at Gud altså allerede her vidste, at han ville sende Jesus for at gøre det hele godt igen. Her begyndte jeg for første gang at ane den betydningsfulde sammen-hæng mellem Det Gamle og Det Nye Testamente, som vidner om Guds store godhed.

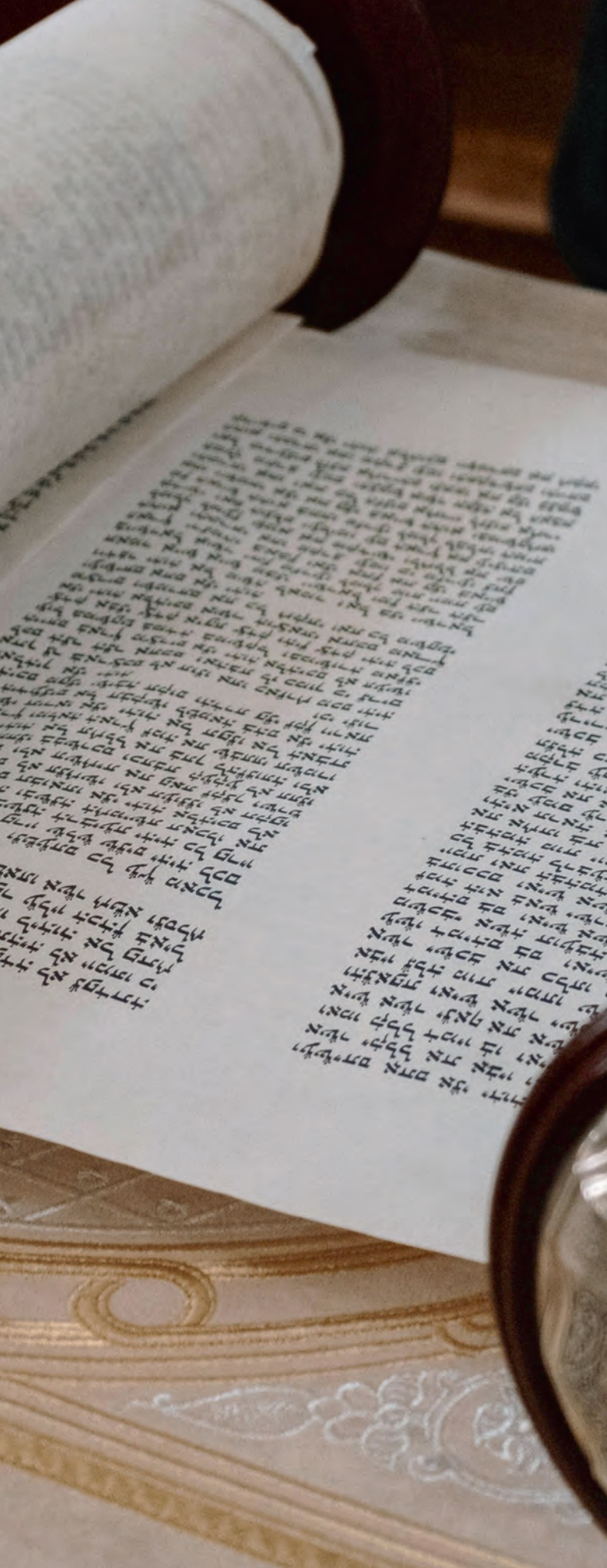
For nyligt har det slået gnister i min hjerne igen. Det begyndte at ske, da jeg åbnede bogen "Guds folks mission" af forfatteren Christopher Wright. Hvem er Guds folk egentlig? Og hvad er vi sat i verden for? Disse spørgsmål er helt centrale i bogen, og på magisk vis får Wright svaret på dem ved at trække tråde igennem hele den bibelske fortælling. Overraskende nok begynder han i Det Gamle Testamente, når han skal udfolde begrebet *Guds mission*. Som bogen skrider frem, begynder vi at ane, at mission ikke bare er et begreb, vi finder i missionsbefalingen efter Jesu død og opstandelse men en grundlæggende præmis for hele den bibelske fortælling. Du må selv finde bogen frem, hvis du vil se hele den store sammenhæng. For nu vil jeg bare hive et enkelt perspektiv frem, som er begyndt at spire i mig, nemlig: *Glæden*. Glæden over Guds forløsning.

Du kender fortællingen om israelitterne og slaveriet i Egypten. Gud brugte Moses til at lede folket væk fra Egypten og ind i det forjættede land. Men det var ikke uden problemer. Faraos havde dem i et jerngreb, og efter stor ståhej skiller Gud vandene, så israelitterne kan komme i sikkerhed fra egypterne og ud i friheden. Jeg kan næsten ikke engang forestille mig, hvor vild en oplevelse det må have været. Og hvad sker der så bagefter? De bryder ud i glædessang! For det er den umiddelbare respons på Guds store frelse.

"Men glæden over forløsningen skulle ikke stilne af som bifaldet ved en stor sejr på stadion. Den skulle blive en vane i den enkeltes liv og blive en del af israelitternes kultur," (s. 116) skriver Wright om eksodusbegivenheden. Denne tanke ser vi blandt andet i jødernes festkalender, som år efter år lader glæden over Guds frelse spire i den enkeltes og fællesskabets liv med Gud på en meget konkret måde. De jødiske fester inspirerer mig på mange måder til at overveje, hvordan jeg bliver ved med at fejre min egen personlige eksodus, så jeg ikke lader lovprisningen af Gud stilne af i mit liv. Så jeg ikke er stille men lader den være et vidne for andre om Guds godhed.

Jeg tror aldrig, jeg stopper med at få "aha" oplevelser i mit liv med Gud. Det *håber* jeg faktisk, at jeg ikke gør. For der ligger en umiddelbar glæde i dem, som på en hverdagsnær måde minder mig om, at Gud er større end mig. At Gud er min forløser, som sætter himmel og hav i bevægelse for at være sammen med mig. At det er Ham, der får det til at slå gnister i mig gang på gang. Og selv den mindste gnist i Hans hænder har potentialet til at tænde den største brand.

At Jesus var jøde, er et tegn på Guds godhed

📖 | Tekst: Kasper Andreas Bergholt, bibelunderviser - Foto: Pexels

"Det er et meget stærkt kendetegn ved skrifterne i både Det Gamle og Det Nye Testamente, at Gud taler meget konkret. Gud vælger at åbenbare sig på en måde, hvor han kommer meget nær. Det tager os helt ind i hjertet af, hvor god Gud er," fortæller Morten Hørning.

“ Det er et af mysterierne ved den bibelske tro, at Gud bliver så konkret. ”

- Morten Hørning

Det kommer nok ikke som en overraskelse for dig, at Jesus var jøde. Han var trods alt født af jødiske forældre i Israel omkring vor tidsregnings begyndelse. Og det er vel fint nok. Alle har jo en baggrund, og hvis Jesus var født i Danmark, havde han været dansker.

Men vent lige lidt – er Jesu jødiske identitet kun en teknikalitet, en lille detalje, eller er der mere på spil?

”Der er en kæmpe forskel på, om Jesus er fra Nazaret, eller om han er fra Nykøbing!” Ordene kommer fra Morten Hørning Jensen, lektor i Det Nye Testamente på Menighedsfakultetet i Århus, og han har gennem mange år forsket i den verden, Jesus levede i. Han uddyber:

”Jesus kunne for så vidt godt have været fra Mesopotamien eller fra Himmerland, hvis det var sådan, at Guds frelsesplan, som er beskrevet i Det Gamle Testamente, også havde sin begyndelse dér.”

Hvis altså Abraham havde været en nordeuropæisk stenalderbonde med teltpløkkerne solidt plantet i den jyske muld, så havde det ikke givet mening, at Jesus var jøde. Der er nemlig en helt grundlæggende sammenhæng mellem Abraham – og Moses, Jakob, David og så videre – og så Jesus. Den sammenhæng drejer sig om Guds løfter. Gud lover Abraham, og senere Isak og Jakob, at alle verdens mennesker skal velsignes gennem deres slægt. ”Hvis Gud havde droppet de løfter, hvordan kan vi så regne med hans løfter til os i dag?” spørger Morten. Guds troværdighed er altså på spil. Hvis Jesus ikke var jøde, så er Gud ikke til at stole på.

Hvordan så jødedommen ud?

Men hvilken slags jøde var Jesus? Det er – som vi senere skal vende tilbage til – et relevant spørgsmål at stille. Jødedommen på Jesu tid adskilte sig nemlig på nogle områder både fra det, vi kan læse om i Det Gamle Testamente, og fra den senere rabbiniske jødedom.

Morten beskriver Jesu tid som en ”meget, meget spænd-

ende periode” og uddyber: ”Fra år ca. 150 f.Kr. og frem til den store jødiske opstand mod Rom i år 66 e.Kr. var jøderne en begunstiget nation, fordi de på nogle bestemte tidspunkter havde hjulpet Rom. Derfor havde de en udstrakt religiøs og politisk frihed.”

Det var også en periode med stor teologisk diversitet og udvikling. ”En sammensat og energifyldt periode,” siger han. Der var en generel og oprigtig iver efter at leve i overensstemmelse med Guds vilje, og tidens hotteste diskussionsemne var: Hvordan skal vi overholde moseloven? Der fandtes forskellige grupperinger, som havde forskellige svar på det spørgsmål. En af de grupper var farisæerne, der havde stor og bred opbakning i folket.

”Jesus blev formodentlig set som en form for en skriftlærd eller en farisæer med et særligt bud på, hvordan loven skulle overholdes. Samtidig var han også en undergører. Han havde en autoritet og en myndighed bag de ting, han sagde.”

Jesus tog altså del i en teologisk debat, som fandtes på hans samtid. Derfor diskuterede han ofte med farisæerne og andre jødiske ledere. Morten forstår det som et udtryk for, at Jesus så sig selv som en hyrde for Israel: ”Han har ageret på en måde, som har skabt et billede af det bedst tænkelige for Israel: en leder med stor omsorg og kærlighed. Han har set på sin samtids jøder som nogle, der trængte til at blive ledt på en god måde.” Når vi taler om Jesus som jøde, er det altså som en konkret jøde i denne konkrete, historiske kontekst.

Guds puls

”Det er et af mysterierne ved den bibelske tro, at Gud bliver så konkret,” siger Morten og fortsætter: ”Når han nu er evig og hævet over tiden, så kunne han have valgt en principiel kommunikationsform.” Hvis altså Gud havde åbenbaret sig i en række matematiske formler

eller filosofiske udsagn, så havde den historiske kontekst været mindre vigtig.

Tag en pause og tænk efter: Er det ikke bare en lille smule anstødeligt, at den almægtige Gud vælger at åbenbare sig i så afgrænset en kontekst? Jeg mener, hvis det, han havde at sige, virkelig var så vigtigt, hvorfor fortalte han det så ikke på alle sprog og til alle mennesker på samme tid?

”Det er jo faktisk et meget stærkt kendetegn ved skrifterne i både Det Gamle og Det Nye Testamente, at Gud taler meget konkret. Gud vælger at åbenbare sig på en måde, hvor han kommer meget nær,” forklarer Morten. Det ligger dybt i Guds væsen, det er Guds dna, det er en puls fra Guds hjerte. ”Det tager os helt ind i hjertet af, hvor god Gud er!”

Hørte du det? Jeg tror, det var tiøren, der faldt. Jesus var jøde, fordi Gud er god. Gud står ved sine løfter til Abraham og de andre, og Gud ønsker at kommunikere på en måde, så det er til at forstå for helt almindelige mennesker.

Helt almindelige mennesker?

Nej, vent. Faldt tiøren, eller står vi stadig med samme problem? Altså det problem, at da Gud én gang for alle skulle kommunikere til menneskene, så valgte han at gøre det gennem en minoritet. Jesus kommunikerede jo netop kun til helt almindelige jøder i det første århundredes Israel. Er det ikke stadig en kæmpe forhindring, at Jesus var jøde, når nu de færreste af os er jøder?

Morten siger som nævnt ovenfor, at Gud åbenbarer sig på en måde, hvor han kommer meget nær, og han fortsætter: ”Det, at Gud kommer så nær, bliver en meget stærk drivkraft blandt de første kristne. Da de forstod konsekvenserne af, at Gud bliver *menneske* i Jesus af Nazaret, forstod de også, at det budskab skal oversættes og legemliggøres på samme måde.”

Som eksempel nævner han, at forfatterne til Det Nye Testamente gik fra at skrive på hebraisk, det hellige sprog, til at kommunikere på græsk. Græsk var det sekulære sprog, det verdslige sprog, men det var til gengæld også et verdenssprog. Peter, Lukas, Paulus og Silas havde ganske enkelt indset, at ligesom Gud havde talt forståeligt til dem, sådan skulle de tale forståeligt til andre mennesker. Det har ifølge Morten været kendetegnende for den kristne mission lige siden: ”Det bibelske budskab er et hjertebudskab, der bæres fra modersmål til modersmål. Evangeliet kan ikke formidles principielt, men kan kun formidles fra hjerte til hjerte.”

Den pointe bliver måske endnu tydeligere, når vi vender den om: Hvis Jesus var kommet som en germansk jernalderhøvding, havde han ikke kunnet kommunikere til sin samtid på en forståelig måde. Det kunne han kun som en aramæisktalende jøde, omskåret på ottendedagen og oplært i moseloven. Det er dén bevægelse dybt ind i en konkret kontekst, som bliver afgørende for den kristne mission.

Morten Hørning Jensen er lektor i Det Nye Testamente på Menighedsfakultetet i Århus.

Morten er optaget af, hvordan vi kan forstå Bibelen ud fra dens egen historiske tid, og har gennem mange år forsket i den verden, Jesus levede i.

Foto: Privat

"Vi er kaldede til at forstå Bibelens verden og Bibelens tid – og dermed Jesus som jøde i sin samtid. Og så er vi kaldede til at forstå vores egen tid. Ind i Bibelens tid og ind i vores egen tid," fortæller Morten Hørning.

Hvor står vi nu?

Vi står ikke nogen steder. Vi sendes. Den Gud, der kommunikerer så konkret, at han er blevet et konkret menneske, sender sin kirke ud i verden for at kommunikere konkret i de kontekster, der til enhver tid er deres.

Ned gennem kirkehistorien er det ifølge Morten gået galt på mange måder. Enhver generation står i fare for at *stivne*, som han kalder det, ved kun at gøre én af to ting: "Vi kan være meget optagede af det historiske men blive lukkede omkring os selv, eller vi kan være meget nutidige men blive rodløse. Men vi er netop kaldede til begge dele: Vi er kaldede til at forstå Bibelens verden og Bibelens tid – og dermed Jesus som jøde i sin samtid. Og så er vi kaldede til at forstå vores egen tid. Ind i Bibelens tid og ind i vores egen tid."

Morten har også et konkret eksempel på, at det historiske aspekt nedtones og måske helt forsvinder: "I vores forkyndelse taler vi af og til om 'Kristus' på en måde, så han nærmest bliver et princip til god livsførelse. Vi må spørge: Hvad var det, jeg fik sagt om Kristus her? Fik jeg

sagt noget, som er meget anderledes end det, man ville kunne sige på et selvhjælpskursus?"

Det er altså farligt, hvis vi ikke forsøger at forstå teksten i dens egen virkelighed, den bibelske verden, og ikke forsøger at forstå Jesus som en del af sin samtids jødedom. Alternativet er nemlig ifølge Morten, at vi "blot filtrerer et princip ud, som så guider os til næste uges liv," uddyber han. Det er en udfordring for os.

Men, kunne man spørge, kan vi ikke også i de bibelske tekster finde vejledning til vores liv? Jo, svarer Morten: "Men der er noget, som skal holdes i spænd, så det bliver et frugtbart både-og og ikke et enten-eller." Teksterne har både en konkret, historisk kontekst, og en nutidig applikation.

Hvis vi mister et af de to aspekter, mister vi noget helt grundlæggende, nemlig Guds puls. Guds puls med to slag: ind i kulturen, ud til verden, ind i kulturen, ud til verden. Dybest set mister vi vores forbindelse til Bibelens Gud. Jesus var jøde, fordi Gud er god.

Om konger og kors

 | Tekst: Arne Pedersen, generalsekretær - Foto: Unsplash

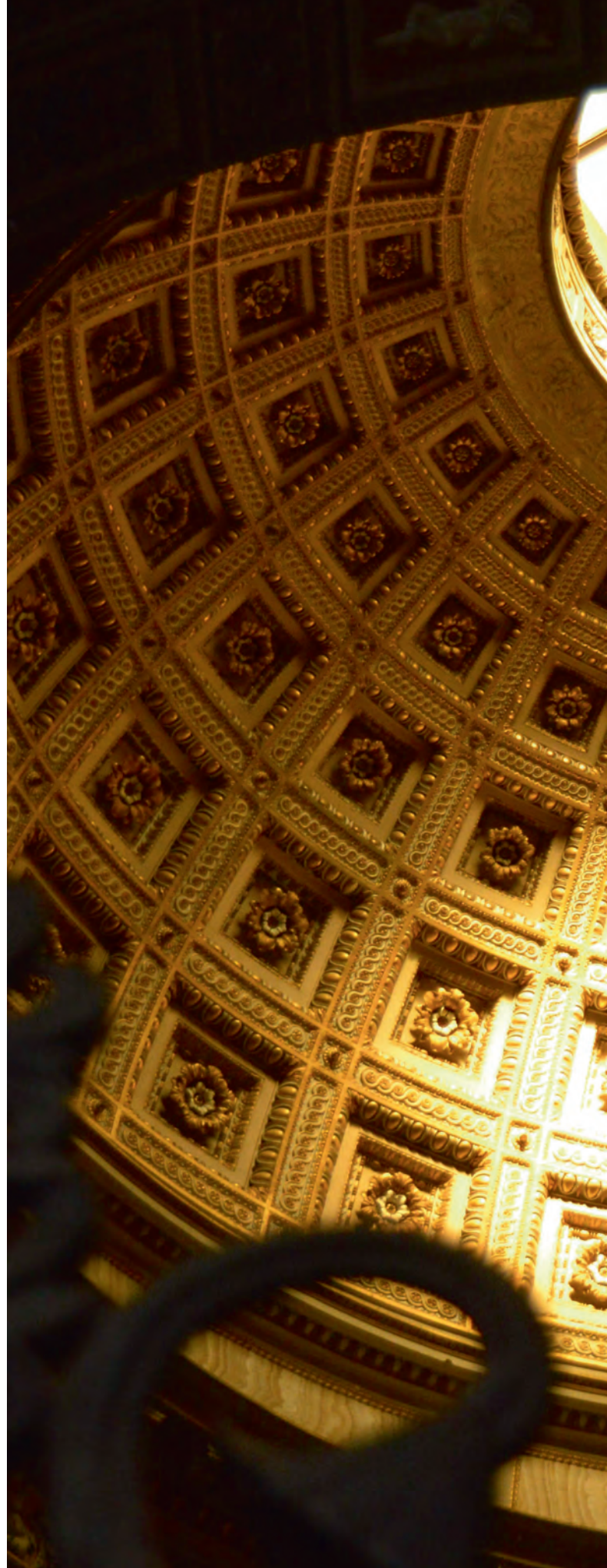
Der løfter sig næsten altid et øjenbryn eller to, når man siger, at evangeliet ikke er noget, som kun hører til i Det Nye Testamente. Mange forbinder ordet 'evangelium' med Det Nye Testamente, da det jo er her de fire *evangelier* er, og dermed knyttes ordet næsten uløseligt sammen med Jesus. Og det med rette! For i Jesus Messias har vi fået det fuldt ud åbenbarede og smukkeste evangelium.

Alligevel vover jeg her at argumentere for, at evangeliet allerede tager sin begyndelse i Det Gamle Testamente. For Gud har altid ønsket at møde sin skabning med gode nyheder, som er det, 'evangelium' betyder.

Men hvad er så evangeliet i Det Gamle Testamente? Nogle gange har jeg hørt undervisere og forkyndere fortælle, at 'Jesus findes på hver eneste side af Det Gamle Testamente' – eller noget lignende. Jeg er ikke helt sikker på, det er rigtigt – i hvert fald ikke forstået på den måde, at alle tekster i Bibelen handler om Jesus. Uanset hvor de står henne. Men! Hele Bibelens *fortælling* kulminerer i Jesus – hele Bibelen er én fremadskridende åbenbaring af, hvem Gud er. Lidt efter lidt åbenbarer Gud mere og mere af, hvem han er, indtil han til sidst selv kommer til jorden i kød og blod og viser os, hvem han er, gennem sit liv, døden på korset og opstandelsen. Så Jesus findes måske ikke på hver side af Det Gamle Testamente, men han er alligevel målet for fortællingen og den fulde åbenbaring af Gud.

Men hvad er så evangeliet?

Det er et både komplekst og vanskeligt spørgsmål at svare fyldestgørende på, og der kan bringes meget mere i spil, end jeg kan have med i denne artikel. Men én af vinklerne på evangeliets begyndelse i Det Gamle Testamente kunne være *kongedømmet*.

ISRAELS KONGER

Det Samlede Rige

1051-1011	SAUL	1. SAM 9-31
1011-971	DAVID	2. SAM 1-24
971-931	SALOMON	1. KONG 1-11

■	Onde konger
■	Gode konger

Judahs Konger

931-913	REHOBOAM
913-911	ABIJAH
911-890	ASA
873-848	JEHOSHAPHAT
848-841	JEHORAM
841	AHAZIAH
841-835	ATHALIAH
835-796	JOASH
796-767	AMAZIAH
790-739	UZZIAH
751-736	JOTHAM
743-728	AHAZ
728-695	HEZEKIAH
695-642	MANASSEH
642-640	AMON
640-609	JOSIAH
609	JEHOAHAZ
609-597	JEHOAKIM
597	JEHOAKIM
597-586	ZEDEKIAH

Israels Konger

JERABOAM	931-910
NADAB	910-909
BOASHA	909-886
ELAH	886-885
ZIMRI	885
OMRI	885-874
AHAB	874-853
AHAZIAH	853-852
JEHORAM	852-841
JEHU	841-814
JEHOAHAZ	814-798
JEHOASH	798-782
JERABOAM II	782-753
ZECHARIAH	753-752
SHALLOM	752
MENAHEM	752-742
PEKAHIAH	742-741
PEKAH	741-732
HOSHEA	732-722

Illustration: Margrete Rolighed

Ifølge Markusevangeliet begynder Jesus sin tjeneste ved at holde en kort prædiken i Galilæas bjerge: "Tiden er inde. Guds kongerige er kommet nær. Omvend jer og tro på evangeliet." Jesus fortæller sine tilhørere, at Guds kongerige er kommet nær, og i det hele taget er "Guds (konge)rige" den forståelsesramme, flere af evangelierne placerer Jesus' tjeneste i. Derfor vil vi se lidt på kongerigets betydning i Det Gamle Testamente.

Oprøret

Den historiske optakt til kongedømmets indførelse finder vi i Josvas Bog og Samuelsbøgerne. Israelitterne indtager det lovede land fra cirka år 1400 og en 20 års tid frem. Landet bliver ledt af dommere, og som så ofte før er det lidt så som så med at følge Guds bud. Dommertiden varer i cirka 400 år. Frem på scenen træder Samuel, som bliver en profet i Israel, og da han er godt oppe i årene, sætter han sine egne sønner til at være dommere, hvilket ikke går så godt. Derfor kommer Israels ældste til Samuel og forlanger, at han skal finde en mand, der kan være konge over Israel "ligesom hos alle de andre folk". Det bliver Samuel vred over, for Israel har jo allerede en konge, nemlig Gud. Alligevel siger Gud til Samuel, at han skal give dem det, de forlanger. På den måde forkaster Israel Gud som deres konge, og Gud sammenligner endda kravet om en konge med at dyrke andre guder. Det kan du alt sammen læse om i 1. Samuelsbog kapitel 8.

Det er virkelig krasse sager og helt skelsættende for Guds relation til Israel. Måske kan vi her tale om et *auto-ritetsfald* for Guds folk. For der sker et helt fundamental brud mellem Gud og mennesker – igen. Guds kongeregeren er ikke længere nok for mennesket, og på intet tidspunkt inviterer Gud folket ind i den relation igen, hvor han er suveræn konge. Der skal noget mere til, før dette forhold kan genoprettes.

Løftet

Samuel giver folket, hvad de vil have, og Saul bliver salvet til konge. Det går som bekendt ikke helt så godt, som det kunne, og derfor bliver David salvet til konge, mens Saul stadigvæk er konge, hvilket er en konstellation, der giver anledning til en del konflikt. Men over to omgange bliver David konge over hele Israel, og det er her, Gud afgiver et løfte, som bliver afgørende for vores læsning af Det Nye Testamente.

Kong David og profeten Natan sidder en aften og snakker sammen i Davids hus. David fortæller Natan, at han har lidt dårlig samvittighed over, at han selv bor i det her store og flotte hus, mens Guds ark, pagtens ark, hvor tavlerne

med loven lå, bare står i et telt. Så det vil David gerne gøre noget ved og bygge et tempel, hvor Guds ark kan stå. Det giver Natan i første omgang grønt lys til, men om natten korrigerer Gud Natan. Han skal bl.a. sige til David:

Nu forkynnder Herren for dig: Herren vil bygge dig et hus. Når dine dage er omme, og du har lagt dig til hvile hos dine fædre, vil jeg lade en af dine efterkommere, dit eget kød og blod, efterfølge dig, og jeg vil grundfæste hans kongedømme. Jeg vil være hans far, og han skal være min søn. Når han forbryder sig, vil jeg tugte ham med menneskestok og menneskeslag; men min trofasthed skal ikke tages fra ham, sådan som jeg tog den fra Saul, ham som jeg fjernede til fordel for dig. Dit hus og dit kongedømme skal stå fast for mit ansigt til evig tid, din trone skal være grundfæstet til evig tid. (2. Samuelsbog kapitel 7)

Vi aner noget skelsættende og afgørende her, som kommer til at danne rammen om håb og forventninger for det jødiske folk i århundreder fremover. Det er klart, at det har skabt nogle forventninger til denne Messias. Ikke sådan forstået, at israelitterne fra David og fremskiftede havde én klar forventning til, hvem Messias skulle være. Men sådan, at med Natans profeti til David lægges kimen til det håb og den forventning, som udvikler sig over tid.

Håbet

Der var tre konger – Saul, David og Salomo – i det samlede kongerige. Efter rigets deling er der 19 konger i hvert. Der er altså 41 konger i alt, og ud af dem betegnes 31 som onde og uretfærdige. Folket mærkede altså i vid udstrækning den advarsel på egen krop, Gud gav dem, da de krævede en konge. Der er fx beretningen om kong Akab, der syntes han manglede en køkkenhave og slog Nabot ihjel, så han kunne overtage Nabots vingård. Generelt må vi sige, at kongetiden over en bred kam slet ikke er nogen lykkelig tid for israelitterne – og slet ikke efter delingen af landet efter Salomos død. I Nordriget – eller Israel – holder kongedømmet kun ca. 300 år, men her er alle konger også over én kam onde. I Sydriget – eller Juda – holder de ud lidt længere, for her er der trods alt indimellem konger, som ikke er helt korrumpere, så her holder kongedømmet cirka 500 år.

Det er klart, at når man lever under sådanne forhold, og når man har fået et løfte om, at det en dag skal blive bedre, så begynder man at drømme og formulere håb om, hvordan det mon bliver, når denne Messias – denne Davids søn – skal komme.

Jesus sætter scenen fra Zakarias kapitel 9, får fat i et æsel og rider ind i byen, som den ydmyge, men sejrrige konge. Folk hylder ham og jubler, men kun få dage efter bliver han korsfæstet. Illustration: Unsplash

Ét af de steder hvor dette kommer stærkt til udtryk er i Salmernes Bog. Særligt i salmerne 93-99, som også kaldes kongesalmerne, fordi der er en tydelig proklamation af Gud som konge i disse salmer. Og det er i al sin enkelthed også det, der er evangelium i disse salmer: Gud, ikke mennesker, er konge! Kortest udtryk i Salme 96 vers 10: "Råb det ud blandt folkene: Herren er konge!" Igennem disse salmer udtrykkes det igen og igen, hvordan Guds kongedømme er retfærdigt, og Gud er en

trofast konge. Helt modsat de konger som har regeret over folket i de to kongedømmer. Spoler vi nogle hundrede år frem, møder vi profeten Zakarias. Han var med i eksilet i Babylon og er blandt de første, som får lov at vende tilbage til Jerusalem. Zakarias' navn betyder "Herren husker," og det er et gennemgående tema i Zakarias' Bog – at Gud husker de løfter, han har givet til sit folk. Et stærkt tema hos Zakarias er derfor også Messias-forventningen. Og hos

“ Han blev ophøjet. Ikke på en trone til hæder og ære, men på et kors – uden for byen, skammens sted, for at tage konsekvenserne af vores fald. ”

-Arne Pedersen

Zakarias er der ingen tvivl: Det er Gud selv, der kommer for at være konge over folket: "Du skal juble og glæde dig, Zions datter, for nu kommer jeg og tager bolig hos dig, siger Herren!" (Zakarias 2,14).

Og måske det mest berømte sted: "Bryd ud i jubel, Zions datter, råb af fryd, Jerusalems datter! Se, din konge kommer til dig, retfærdig og sejrrig, sagtmødig, ridende på et æsel, på en æselhoppes føl." (Zak. 9,9)

Kongen kommer! Og han er retfærdig, han har sejret. Det er tid til glæde og jubel. For nu er Guds kongerige her snart! Det er det, der helt overordnet er de gode nyheder – engang slutter menneskets regeren, og Guds begynder igen.

Opfyldelsen

Spol 500 år frem igen. Israel/Palæstina er besat af romerne, og det jødiske folk lever endnu engang i undertrykkelse. Folket længes efter en messias. Ind træder Jesus og holder sin korte prædiken:

Tiden er inde. Guds kongerige er kommet nær. Omvend jer og tro på evangeliet.

Kunne det virkelig passe? Var det virkelig nu? I tre år vandrer Jesus omkring, gør undere, helbreder mennesker, uddriver dæmoner – vækker sågar døde til live igen. Han forkynder evangeliet og gør evangeliet, hvor end han kommer frem. Håbet tændes og får lov at bryde ud i lys lue, da påskefesten det tredje år i hans tjeneste nærmer sig. Jesus sætter scenen fra Zakarias 9, får fat i et æsel og rider ind i byen, som denne ydmyge, men sejrrige konge. Messias er her! Han er kommet!

Hosianna, Davids Søn! Velsignet være han som kommer i Herrens navn! Hosianna i det højeste!

Folkeskaren ved byporten bekendte, at de troede, Jesus var Messias. Nu var løftet gået i opfyldelse. Det løfte, Natan gav David for så mange år siden.

Men kun knap en uge efter var tonen en anden: Korsfæst ham! Korsfæst ham! For nu så de deres konge – deres Messias foran sig. Kronet med torne og ikke med guld. Salvet, ikke med dyrebar salve, men med sit eget blod og spyt, med hån, skyld og skam. Han blev ophøjet. Ikke på en trone til hæder og ære, men på et kors – uden for byen, skammens sted, for at tage konsekvenserne af vores fald.

"Jamen, var det da ikke dig, Jesus, som var Messias?!" Korset blev kulminationen på håbløshed og brudte drømme for mange. "Vi ved godt, vi afsatte Gud som konge, og i hundreder af år har vi ventet på, at du skulle sende os en retfærdig konge – en messias. Men seriøst – var det dét der, du havde tænkt dig?!"

På den måde bliver "Guds kongerige" ikke kun en forståelsesramme for, hvordan vi skal forstå evangeliet, men også en påmindelse om at Gud ikke altid opfylder sine løfter, som vi kunne ønske det. Men det må blive en artikel til en anden gang...

Løvhyttedefesten inviterer os ud i ørkenen - og ind i Guds nærhed

---

 | Tekst: Maria Strøm Risbjerg, redaktør - foto: Unsplash

Løvhyttedefesten er det store klimaks i den jødiske festkalender. Efter fejringen af både påsken og pinsen kulminerer det hele i efteråret, hvor voksne og børn bygger små hytter i deres haver, på altanen eller hvor end, de kan finde plads, for at mindes dengang israelitterne vandrede i ørkenen mod det forjættede land. En tid, hvor Gud var deres eneste faste håb. Men hvorfor skal vi egentlig beskæftige os med de jødiske fester? Er de ikke bare for de særligt nørdede teologer? Spørger man sognepræst Jan Holm Mortensen ligger der intet mindre end en skatkiste gemt i den jødiske kontekst, som kan hjælpe os med at se den store sammenhæng i Guds frelsesplan. I denne artikel dykker vi særligt ned i Løvhyttedefestens tematikker, og undersøger, hvordan den kan kaste lys over hvem Jesus var, og hvad han kom for at gøre.

Et tankeeksperiment

Før vi dykker ned i løvhyttfestens detaljer, skal vi begynde med et lille eksperiment - en gætteleg. Jeg bruger nogle ord til at beskrive en fest, og så skal du forestille dig, hvilken højtid der er tale om. Gran, stearinlys, risengrød. Ja, den var nem. Det er selvfølgelig julen, jeg beskriver. Lad os prøve en mere. Æg gemt i haven, gækkebreve og gule blomster. Det hele giver selvfølgelig associationer til påsken. Men hvad så med vandritualer ved Siloa dam? Eller store fakler foran templet i Jerusalem? Havde du været en jøde på Jesu tid, havde du ikke tøvet med at svare, for det er selvfølgelig løvhyttfesten, jeg beskriver. Det vidste alle! Men i dag står vi med 2000 års afstand til Jesus liv, og mange ting er ikke længere en selvfølgelighed. Derfor har vi brug for at dykke ned i den kontekst, Jesus var en del af, for at forstå hvad han vil sige til os i dag.

Og nu til løvhyttfesten!

Festårets klimaks

Hen over efteråret ligger der en række jødiske fester fordelt over tre uger. Disse efterårsfester spiller en stor rolle i det jødiske "kirkeår," og de fylder meget i kalenderen. Det gør de både i dag i jødisk sammen-

hæng, og det gjorde de på Bibelens tid. Som den sidste og afsluttende høstfest var løvhyttfesten det store klimaks. Festen har en så stor plads i festkalenderen, at man på hebraisk kan nøjes med at kalde den for "festen." Som både påske og pinse var løvhyttfesten som udgangspunkt en høstfest. Under løvhyttfesten indsamlede man frugt, og i den forbindelse byggede man hytter af grene - både for at kunne vogte den frugt, der endnu ikke var blevet høstet men også for at spare tid på at gå frem og tilbage mellem landsbyen og marken. Men løvhyttfesten var ikke udelukkende en høstfest. Lige som påsken og pinsen var den også en fejring af Guds frelse.

Det fysiske land var kun en skygge

"Hvis jeg skulle have fundet på løvhyttfesten, ville jeg have fejret *indvandringen* til det forjættede land. Det virker oplagt," fortæller Jan og uddyber: "Det begyndte med udvandringen fra Egypten, og så kunne det passende afsluttes med ankomsten til det forjættede land. Men det er ikke det, de får besked på."

I skal bo i løvhytter i syv dage for at de kommende slægter kan vide, at jeg lod israelitterne bo i løvhytter, da jeg førte dem ud af Egypten, lyder det i 3. Mosebog kapitel. Her

Selvom israelitterne kom ind i det længe ventede forjættede land, så var det fysiske land stadigvæk kun en skygge af det rige, Gud ideelt vil etablere, når han en dag opfylder den nye pagt. Det skulle løvhyttfesten være en påmindelse om.

Foto: Unsplash

“ Hvert eneste år venter man på, at Gud kommer med en endnu større frelse end den fra Egypten - nemlig fra synd og død. Det er løvhytterne en fast påmindelse om. ”

- Jan Mortensen

ligger fokus på ørkentiden og ikke på det længeventede nye land. Og det er der en god grund til: "Når de er kommet ind i landet, så skal de hvert år flytte ud i en løvhytte, som minder om ørkenens telte, for at mindes ørkentiden, hvor Gud var deres faste bolig. Tiden, hvor Gud ledte dem som den gode hyrde, og hvor han sørgede for dem med både mad og drikke. Ørkentiden blev pludseligen idealtid, hvor man var i tæt forbindelse med Gud, og hvor der ikke var nogen anden at sætte sin lid til."

For Jan er pointen, at selvom israelitterne kom ind i det længe ventede forjættede land, så var det fysiske land stadigvæk kun en skygge af det rige, Gud ideelt vil etablere, når han en dag opfylder den nye pagt. "Klimaks er, at de kom ind i landet, ja. Men kun som et billede på en dybere frelse og en dybere fremtid," forklarer Jan og fortsætter: "Sådan bevæger den jødiske festkalender sig fra påske, til pinse og slutter med løvhyttedefesten. På den måde bliver jøderne hvert år mindet om Guds frelses-historie, og det klimaks de stadig er på vandring imod. Hvert eneste år venter man på, at Gud kommer med en endnu større frelse end den fra Egypten - nemlig fra synd og død - og det er løvhytterne en fast påmindelse om."

Jeg er den, I venter på

Løvhyttedefesten havde også stor betydning på Det Nye Testaments tid, og faktisk foregår nogle af de vigtigste dage i Jesus' liv midt under løvhyttedefesten i Jerusalem (Joh 7,14 til og med Joh 10,21 - undtaget kapitel 8,1-11, der ikke hører til i denne kontekst). Her bruger Jesus festens tematikker og kontekst til at fortælle jøderne, hvem han er.

På Jesus' tid var der opstået mange ritualer og traditioner omkring løvhyttedefesten, og Jerusalem var fyldt med jøder fra nær og fjern, der alle var rejst til templet for at bygge løvhytter og fejre festårets klimaks. Det er midt i denne festtid, Jesus træder frem med sit budskab: "Det

er ikke overraskende, at Jesus netop vælger at stille sig offentligt frem midt under løvhyttedefesten. For det var jo en tid, hvor man så tilbage på vandringen i ørkenen som en idealtid, der skulle komme igen. En tid, hvor Gud endelig kommer og tager bolig blandt os," fortæller Jan.

Hver dag hentede præsterne vand fra Siloa dam, som de hældte på altret, imens de gik rundt om det og råbte *Hosianna, frels dog Herre*. Vandet skulle minde dem om, hvordan Gud sørgede for dem ved at lade vand strømme ud af klippen, når Moses slog på den. "Man kan næsten se det for sig. Præsterne kommer op med vandet fra Siloa dam, og de beder Gud om, at han må sende endetidens levende vand, som han har lovet. Og så svarer Jesus: "Jeg er det levende vand. Den som tror på mig skal aldrig i evighed tørste," fortæller Jan.

Under løvhyttedefesten tændte man også lys på tempelpladsen hver aften i nogle store standere, som oplyste hele Jerusalem. Også lyset har en særlig reference til ørkentiden: "Når Jesus siger, at han er verdens lys, så spejler han også Guds lys, som ledte israelitterne gennem ørkenen som en ildsøjle om natten. Han gør det tydeligt, at det er ham, de venter på."

For at Guds gerninger skal åbenbares

Men Jesus bliver afvist af jøderne. De er rasende og vil nærmest stene ham. Så møder han en blind mand, der sidder på trappen udenfor templet og tigger. Manden har været blind fra fødslen, og folk vil gerne vide, om det er hans egen skyld: "Han må jo have gjort noget, siden han er blevet straffet af Gud på den måde. Men det afviser Jesus, og i stedet siger han, at *det er, for at Guds gerninger skal åbenbares på ham (Joh 9,3)*. Derefter gør Jesus noget underligt. Han smører noget på hans øjne, sender ham ned til Siloa dam og fortæller ham, at han skal få sit syn igen."

Særligt denne tekst skal læses i lyset af Løvhyttetefesten, mener Jan: "For mig at se, er det her en af de mest misforståede tekster i Det Nye Testamente. Folk siger, at manden først skulle tro på det - han skulle gå, før han kunne få sit mirakel. Men pointen er en anden. Jesus helbredte normalt ikke folk på den måde. Han lagde jo bare hænderne på dem. Han forlangte ikke noget," fortæller Jan.

Men hvad er der så på spil? Det handler om, at Jesus er den, der opfylder løvhyttetefesten, og det viser han gennem denne blinde mand: "Jesus sender manden ned til Siloa dam for at vise jøderne, hvem han er. Han sender ham den samme vej, som præsterne havde gået i syv dage. De havde bedt Gud om at sende Messias. Men de forkastede Jesus. Nu sender han en blind mand afsted, der lever i mørke, og viser at han både er *det levende vand* og *verdens lys*. I det øjeblik manden vasker sine øjne, får han synet igen, og han vender tilbage til templet som et vidnesbyrd om, at Jesus er den, der forbinder alle de her ritualer og forventninger, man har haft."

Gud vil selv komme og passe sin får

Men præsterne og folket vil stadig ikke tro ham, og det ender med, at den blinde mand bliver udvist fra synagogen. Umiddelbart efter stiller Jesus sig frem og proklamerer, at han er *den gode hyrde* (Joh 10).

"Det er også et tema i løvhyttetefesten. Gud er den gode hyrde, der ledte sit folk gennem ørkenen til det forjættede land. I Ezekiel kapitel 34 hører vi, at *Gud selv vil komme og passe sine får*. For lederne passer ikke ordentligt på dem. Når Jesus siger, at han er den gode hyrde, så taler han også fuldstændig ind i Løvhyttetefestens historie." Hele forløbet, hvert eneste lille led i diskussionerne mellem Jesus og de skriftkloge, er alt sammen belyst af løvhyttetefestens kontekst. "Pludselig hænger det hele sammen, så man er ved at tabe både næse og mund," siger Jan smilende.

Jesus svarer med sit liv

Løvhyttetefesten er bare ét af mange perspektiver, der belyser Guds store frelsesplan. Træder vi et skridt tilbage og kigger på det store billede, hænger hele israelitternes fortælling tæt sammen med Jesus liv: "Hele Det Gamle Testaments frelseshistorie kan betragtes som en skygge af det, Jesus kommer med," forklarer Jan og uddyber: "De jødiske fester var en fejring af sinajpagten, og det var jo den, Jesus opfyldte. De vigtigste begi-

venheder i Jesus' liv sker under de her fester, og dermed er de med til at kaste lys på, hvad Jesus kommer med, og hvordan han opfylder Guds frelsesplan. Jesus kommer med svaret, og festerne rummer en del af spørgsmålene kan man sige."

De pagter, Gud stifter gennem Det Gamle Testamente med både Noa, Abraham og Israelitterne, har alle en funktion: "Hele bibelhistorien er bygget op på den måde, at Gud sætter en frelseshistorie i gang. Den har en fortid og en fremtid, og det er en historie, der foregår i pagter. Pagterne peger frem mod den dag, Jesus kommer. De definerer samtidig også de forventninger, folk har."

Jan oplever, at mange har hørt, at israelitternes udvandring fra Egypten hænger sammen med påsken. Men de færreste har fået fat i den dybe sammenhæng mellem sinajpagten og Jesus: "De spejler hinanden. Jesus svarer med sit liv på frelseshistorien i Det Gamle Testamente. Når vi først begynder at forstå festerne i deres kontekst, åbner der sig en hel skatkiste af sammenhænge, som er tilgængelige for en helt almindelig hverdagskristen, som er glad for Bibelen. For alt har en sammenhæng og en kontekst. Og jo mere vi forstår af konteksten, jo bedre er det."

At fylde sig med det frelseshistoriske univers

For Jan handler det ikke om, at vi skal skrotte vores egen festkalender og begynde at fejre løvhyttetefest og blæse i vædderhorn. Men der er alligevel masser af inspiration at hente i de jødiske traditioner: "Jøderne var fantastisk gode til at leve sig ind i Guds frelseshistorie gennem festerne. De brugte alle mulige virkemidler omkring templet - vandet og lyset - som påmindelser om Guds godhed. Jeg tror, vi har glemt, hvor vigtigt det fysiske er."

Denne meget taktile tilgang til at leve sig ind i Guds fortælling, har Jan taget til sig særligt omkring juletiden: "I Danmark fejrer vi jo jul i næsten en hel måned, og det er jo i virkeligheden en vidunderlig gave. Juleaften er vi i min familie begyndt at vælge noget hver især fra juletræet, og så skal vi fortælle, hvad det minder os om - og hvordan det relaterer sig til juleevangeliet. Hvorfor sætter vi en stjerne på toppen? Eller lys på grenene? Mange af julens traditioner er ikke hellige, men de er fantastisk gode virkemidler. De kan hjælpe os til at leve os ind i det frelseshistoriske univers - det handler bare om at være kreativ nok."

En tråd spundet fra evigheden

De jødiske fester kan altså både være en tolkningsnøgle i vores læsning af Det Nye Testamente, de kan være til inspiration i vores egne højtider, og så kan de åbne en flig af selve Guds væsen for os: "Det er en trosstærkende oplevelse for mig at opdage konteksten og derigennem forstå, hvorfor Jesus gør, som han gør. Det bibelske univers får en enorm dybde, når det hele hænger smukt sammen. Opdagelserne fylder mig med en glæde. Når vi følger åbenbaringen igennem Bibelen, så taler Gud det sprog, menneskene talte. Han kommer i ydmyghed. Han kommer i det stille. Han vrider ikke armen rundt på os, men han bliver kød og blod i historien på et bestemt tidspunkt. Det siger noget om Gud - at han møder os der, hvor vi er."

Selvom Bibelen er skrevet af mange mennesker over en lang periode, så er der alligevel en dyb sammenhæng mellem teksterne: "Der løber en fin rød tråd gennem Bibelen, som er næsten umulig at forestille sig skulle være opdigtet. Det gør mig stille, når jeg får øje på den. Som om den er spundet fra evigheden af. Det er en storhed, som ikke er anmassende. Netop fordi Gud ikke påtvinger sig mennesker. Han lod sig føde i en stald (eller rettere: En kældergrøtte med en krybbe i). Og i en vis forstand er både kirken, Bibelen og frelseshistorien en form for stald. Et ydmygt sted. Gud valgte ikke Israel, fordi det var det mest magtfulde af folkeslagene - men fordi Israel var det mindste. Kærligheden og godheden er overalt i Guds frelsesplan, når man først åbner øjnene for det."

*"Der løber en fin rød tråd gennem Bibelen, som er næsten umulig at forestille sig skulle være opdigtet. Det gør mig stille, når jeg får øje på den. Som om den er spundet fra evigheden af,"
fortæller Jan Mortensen.*

Begynd med sabbatten

☞ | Tekst: Julie Kajgaard, teologisk netværker - Foto: Unsplash

Hver fredag bager Robin Eastwood to flettede brød. Brødene har en helt særlig betydning for ham og hans familie, for de er nemlig et tydeligt tegn på, at hviledagen - sabbatten - begynder. Robin holder meget af sabbatten, og den er en af de gaver, han fik i mødet med sin hustru Ruth, der var Jesus-troende jøde.

En ny dimension

”Det var først, da jeg lærte Ruth at kende, at jeg blev klar over, at kristendommen havde jødiske rødder,” fortæller Robin. Robin er vokset op i England, og hans familie var endel af Frelsens Hær. Her havde Robin aldrig hørt nogen tale om kristendommens jødiske rødder, men da han mødte Ruth, som var jøde og troede på Jesus, fik hans tro en ny dimension. Robin flyttede efter Ruths død i 2020 til Danmark, hvor hans datter Joy bor i dag.

”Jeg mødte Ruth, da vi kom til at bo i det samme hus. Ruth var blevet kristen nogle år forinden, og vi talte meget sammen,” fortæller han. Noget, der var særligt ved Ruth, var hendes måde at se verden på: ”Jeg oplevede, at Ruth havde et meget større verdensbillede, end jeg havde. Hendes tilgang til sine omstændigheder var meget anderledes end min måde at håndtere situationer på,”

fortæller han og fortsætter: ”Ruth kunne godt lide at debattere i modsætning til mig. Jeg havde lært igennem min familie og min opvækst i Frelsens Hær, at det var bedst at lade være med at diskutere, for det kunne føre til splittelse og synd. Men Ruth elskede at debattere. Det var en del af hendes jødiske baggrund.” Men der var også noget andet ved Ruths tilgang til livet, som fascinerede Robin: ”Ruth tænkte altid på, hvad Bibelen havde at sige om et givent emne. Det kunne handle om syn på ægteskab, familieliv eller noget helt tredje,” fortæller Robin. Og netop hvad Bibelen havde at sige om ægteskabet mellem to mennesker med forskellige religiøse overbevisninger blev årsagen til at Ruth kom til tro på Jesus. ”Ruth var som jøde forlovet med en kristen.

Hun ville gerne, at han konverterede til jødedommen, så de kunne dele samme religion. Hun syntes dog, at det var

urimeligt at sige, at hendes tro var bedre, når hun ikke vidste noget om kristendommen. Derfor begyndte hun at læse i Det Nye Testamente, og kom til tro på, at Jesus var jødernes Messias. Da Ruth fortalte til sin forlovede, at hun troede på Jesus, svarede han, at det gjorde han ikke. Derfra skiltes deres veje.”

Troen flytter ind i hverdagen

Da Robin og Ruth var blevet gift, fik Ruths jødiske baggrund indflydelse på deres familieliv. For i den jødiske tradition er tro ikke kun noget, der hører til i synagogen, men den spiller en central rolle i hjemmet. “Ruth tog troen med ud fra kirken og ind i vores hjem. Det fik et særligt udtryk ved, at vi begyndte at fejre sabbat sammen,” fortæller Robin.

Sabbat er for jøder i dag et ugentligt højdepunkt, og det var det også for Robin og Ruth. Normalt fejres sabbatten fra fredag aften til lørdag aften, men de valgte at holde sabbatten fra lørdag aften til søndag aften, for det passede godt til den kristne livsrytme. “Noget af det, der kendetegnede vores sabbatsfejring var, at der søndag til eftermiddagstegen blev sunget samler og lovsange, ligesom jøder synger sange under sabbatten i dag,” fortæller Robin. Noget andet, der var vigtigt for Robin og Ruth, var at være sammen med venner, som ville tale og diskutere tro, dogmer og teologi: “Disse samtaler var til stor opmuntring for os alle.” Det allervigtigste for Ruth og Robin var dog, at sabbatten blev noget andet end de øvrige seks dage. Den skulle skille sig ud. Det betød, at

der både var tilvalg og fravalg i deres sabbatspraksis. “Vi havde noget bestemt legetøj til vores børn, som kom frem om sabbatten, for vi ønskede også, at de skulle mærke, at det var en særlig dag,” fortæller Robin.

Begynd med sabbat

Robin fandt en stor glæde og velsignelse i, at Ruth bragte sin jødiske baggrund ind i deres fælles liv og tro på Jesus. For med kristendommens jødiske rødder oplevede han, at Jesus blev mere levende for ham. Derfor mener Robin også, at der for kristne i dag kan være gaver at finde i kristendommens jødiske rødder. “Jesus talte altid i lignelser, og han tog altid afsæt i sin Bibel (Det Gamle Testamente red.). Så for at forstå visdommen i Jesu ord, skal vi forstå den tid, han levede i,” forklarer han. Skal han give en konkret anbefaling til kristne i dag, vil han råde dem til kigge på sabbatten: “Når vi holder sabbat, bruger vi tid med Jesus på en særlig måde, og det er der velsignelse i. Ved at gøre sabbatten til en fast del af den ugentlige rytme inddrager man naturligt den jødiske baggrund for ens kristne tro, uden at det bliver alt for omstændigt. Ja, sabbat er et godt sted at begynde.”

Robin Eastwood flyttede i december 2020 fra London til Farum på Nordsjælland, hvor hans jødiske datter Joy bor.

Israelsmissionen har gennem sit netværk lært Joy og Robin at kende, og hver måned inviterer de sammen med Israelsmissionen til sabbatsmåltid i deres hjem.

Foto: Julie Kajgaard

Et fundament for min bibellæsning

✞ | Tekst og foto: Kent Rasmussen, landsleder i Israelsmissionens Unge

Israel som kontekst

Da Anders pakkede kufferten i efteråret 2015 med solhat, rene strømper og alt derindimellem, havde han ikke gjort sig meget begreb om den undervisning, som han ville blive eksponeret for i løbet af sine 3 måneder som missionspilot i Israel. Anders er vokset op med bibellæsning og fællesskaber, som havde fokus på undervisning i Biblen. Men alligevel var der noget nyt i den undervisning, han modtog i Israel, hvor undervisningslokalet spillede en væsentlig rolle.

"Man har hørt mange forskellige ting om, hvad det er, der står i Det Nye Testamente og i Det Gamle Testamente, og hvordan de hænger sammen. Men at få det i den israelske kontekst gjorde noget ved mig. Det gav en ny forståelse af, hvordan Det Gamle Testamente og Det Nye Testamente hænger sammen, når det blev sat ind i sin jødiske kontekst. Men også hvad det betyder for os som kristne. De forbindelser blev lagt. Derfor var det godt at arbejde med kristendommens jødiske rødder, og det gav mening for mig at bruge det som et fundament, jeg kunne bygge videre på."

Trådene forbindes

Fundamentet fik Anders særligt at mærke, da han efter opholdet som missionspilot tog på bibelhøjskole:

"Der var nogle ting, som gav mening, fordi jeg havde en god forforståelse for forholdet mellem Det Nye og Det Gamle Testamente, hvor andre måske havde sværere ved at lave de samme forbindelser. Både fordi jeg havde været i Israel og set den jødiske kontekst med egne øjne og i forhold til at se nogle af de røde tråde igennem Biblen."

Men selvom Anders stiftede bekendtskab med

kristendommens jødiske rødder i Israel og oplevede det at være i den jødiske kultur som en særlig velsignelse, så mener Anders ikke, at interessen for emnet skal begrænses til Israel.

"Jeg synes, at det giver lige så meget mening at forholde sig til kristendommens jødiske rødder som kristen i Danmark: Hvor stammer vi fra, og hvordan hænger det sammen med det jødiske folk? Vi lever ikke bare parallelt, men der er en sammenhæng, der går længere tilbage. De jødiske rødder er vigtige for os som kristne, og vi skal ikke lægge dem fra os. Derfor synes jeg, det er vigtigt at forholde sig til dem både i Danmark og i Israel. Men der er måske nogle ting, som bare giver mere mening, når man er i Israel, fordi man kan se det med egne øjne."

Nyfundet glæde

Arbejdet med kristendommens jødiske rødder har også givet Anders mere selvtillid og glæde ved at læse sin Bibel: *"Det giver mig en ro. Hvis der er noget, jeg ikke forstår, kan det være, jeg skal søge tilbage i Det Gamle Testamente for at forstå det i en bredere kontekst."*

Anders har dog også fortsat sit arbejde med at forstå kristendommens jødiske rødder efter sin hjemkomst til Danmark. I Aarhus, hvor han bor, er han formand for IU Aarhus, som er en lokalgruppe i Israelsmissionens Unge. Her mødes de en gruppe unge for at blive klogere på en lang række emner, der relaterer sig til kristendommens jødiske rødder. Derudover fejrer de også forskellige jødiske højtider f.eks. ved at afholde jødiske påskemåltider med en kristologisk tolkning.

Gud bliver større

Men arbejdet med kristendommens jødiske rødder har ikke kun gjort noget ved Anders' bibellæsning. For ham har det også haft en positiv effekt på hans gudsrelation. Sammen med den fornyede glæde ved at læse sin bibel har han også oplevet en fornyet glæde ved sin kristne tro og gudsrelation.

"Undervisningen i kristendommens jødiske rødder er blevet et godt fundament i min bibellæsning og en grundlæggende måde at tænke på. Men jeg oplever også, at jeg har fået en større forståelse af, hvem Gud er. Ikke at jeg forstår det hele, men jeg begynder at se nogle tendenser i det, Gud gør, og det er et fundament, jeg kan bygge videre på."

I efteråret 2015 var Anders Paabøl Elttør missionspilot i Israel i 3 måneder. En del af opholdet bestod af undervisning i kristendommens jødiske rødder, som siden har været et fundament for hans bibellæsning.

FÅR DU VORES NYHEDSMAIL?

Tilmeld dig vores nyhedsmail og hold dig opdateret på alle de gode historier fra vores arbejde. Vi sender nyheder ud hver tredje uge.

Skriv til kontor@israel.dk
eller klik ind på israel.dk

Den Danske Israelsmission
Katrinebjergvej 758200 Aarhus N
Tlf: 7190 1885
Email: kontor@israel.dk
www.israel.dk
Tryk: Øko-Tryk (oplag 3400)
Reg. nr. 0994
Kontonr. 3054500

Mobilepay: 30503
www.israel.dk/giv
Redaktion: Maria Risbjerg (red.),
Arne Pedersen, Margrete Rolighed,
Solveig Hovaldt, Julie Kajgaard
Layout: Maria Bach Jensen og
Maria Risbjerg

Ønsker du at til- eller afmelde
magasinet?
Skriv til kontor@israel.dk

Oplysninger om medarbejdere og
landsstyret findes på israel.dk

**SKARPTSKÅRET
GUIDE TIL
GAMMEL
TESTAMENTE**

NICOLAI WINTHER-NIELSEN
Læseguide til Gammel Testamente
200 sider | Kolon | 199,95 kr.

Denne guide til Gammel Testaments skrifter:

- skaber overblik,
- udpeger sammenhænge,
- fremhæver vigtige pointer,
- hjælper læseren til hurtigt at kunne orientere sig i skrifterne.

Læs et uddrag på lohse.dk

Forlagsgruppen Lohse | 7593 4455 | lohse.dk

#SPREDDINGERNE

Kom og mærk de gode vibes på Frøstruphøve. I det personlige møde lærer du os bedst at kende. Skriv dit barn op til de bedste år nu - for hos os er indmeldelse gratis.

Læs mere på frostruphave.dk

OPLEV ET FÆLLESSKAB, HVOR DU KAN BLIVE TIL DEN, DU ER SKABT TIL AT VÆRE

Frøstruphøve Efterskole
Frøstrupvej 140
6830 Nørre Nebel
T: 75 28 21 88

 Frøstruphøve Efterskole
- en skole med budskab

 facebook.com/frostruphave

**ET SPADESTIK
DYBERE
I BIBELENS
VERDEN**

BIBELSKARKEOLOGI.DK

**DIT, MIT
OG VORES
GUUUULD**

Jo meere vi er sammen, er sammeeen. Vi EEEELSKER at lave skole! Simpletthen. Fuld ild, guuuuld og gejst. For vi brænder helt ærligt for at lave skole. Sammen! #jatakder

Også derfor ...
#dufårguldmedhjem

tjek
djurslands.dk

 **djurslands
efterskole**

Det er i ørkenen, Gud lader sig *erfare* af sin skabning. Det er her, Gud har plads og rum til at vise sin omsorg. Midt i nøden og sårbarheden og afmagten. Hvor det er åbenlyst, at *jeg* ikke magter det hele selv.

Arne Pedersen, generalsekretær
Uddrag fra LEDER på s. 2
Foto: Unsplash